

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

«Kmetovalec» izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz «Kmetovalca» so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 4 V Ljubljani, 28. februarja 1917. Letnik XXXIV.

Obseg: Zadrugištvo. — Težave na kmetiji. — Pridelujte več zelenjadnega semena! — Astrahanska ovca. — Zgodnja repa. — Cepljenje trt v letošnjem letu. — Vojne naredbe. — Vprašanja in odgovori. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmet. družbe kranjske. — **Inserati.**

Zadrugištvo.

Kmetijstvo gre na dan. Prošlo stoletje je sicer dalo kmečkemu stanu svobodo, a splošne gospodarske, politične in socialne razmere so zakrivile, da je kmečko delo bilo prezirano in da je kmet propadal. Zadolževanje kmečkih posestev je strahovito naraščalo, kmetje so se trumoma izseljevali in mladina je bežala s kmečkih domov v mesta, tvornice in v tujino.

Tedaj je nastopilo zadrugištvo, ki je klicalo kmete k samopomoči. Nastale so kmečke posojilnice, ki so započele osvoboditev malega kmeta od kapitalističnega izsesavanja in so si pridobile nevenljivih zaslug za vse naše narodno-gospodarsko življenje. Z denarno neodvisnostjo je prišla stanovska samozavest in zaupanje v obstanek kmetijstva, nad katerim je že marsikdo obupal. Pokazalo se je, da se more, čeprav s težkim naporom, tudi mali kmet ohraniti v obstoju in si z umnim gospodarstvom ustvariti človeka vreden obstanek. Tudi na polju kmečkega zadrugištva smo preživeli svoja šolska leta, ki niso bila brez žrtev in razočaranja, a zavest, da je ukrenjena pot bila prava, je danes splošna. Misel kmečkega zadrugištva je zdrava, ker izvira iz človeške narave in je tudi hipni neuspehi ne morejo zatemniti. Pa vsak zastanek je nazadek, in tudi kmečko zadrugištvo mora napredovati s časovnimi zahtevami.

Vojne razmere so nam postale strog učitelj za bodočnost. Država je ustvarila vsepolno novih organizacij, ki gredo svojo lastno pot brez vsakega ozira na že prej obstoječe kmetijske organizacije. Dolga vojna doba nas je naučila, da vemo razsoditi, koliko je na teh naredbenim potom ustvarjenih centralah trajno vrednega in kaj se ni obneslo. Reči moremo le to, da bi se bila težavna narodno-gospodarska vprašanja dala

veliko naravneje in splošno koristneje rešiti, če bi se bila mogla državna vojna organizacija nasloniti na mogočno in vsestransko dobro razvito kmetijsko zadrugištvo, nego da so se pri zelenih mizah ustvarjale nove naprave z brezštevilnimi paragrafi in kazenskimi določbami. Na obstoječem temelju dalje graditi je mnogo varneje, nego zidati nova velika poslopja v juristični zrak.

Vojnogospodarske naprave bodo pač obstale za čas vojne, a že sedaj je misliti na to, kako si bomo uredili prehod iz vojnega v mirovno gospodarstvo. Pri tem važnem in težkem delu bo kmetijskemu zadrugištvu pripadala velika naloga. Že sedaj se moramo nanjo pripraviti, da nas odločilni trenutek ne najde nepripravljenih.

V zadrugištvu se mora izvršiti potrebna konsolidacija. Kar je ustanovljenega, mora biti tudi zdravo in polno življenja. Zato je treba okrepiti one naprave, ki so se obnesle, kar ni življenja zmožno, pa na miren način spraviti k počitku. Vse zadrugištvo pa mora biti zvezano v trdni enoti, ki daje vsem članom popolno zavest skupne moči in iz nje izvirajoče sigurnosti.

Zlasti se mora naše zadrugištvo pripraviti na čisto posebne razmere denarnega trga, ki pridejo po vojni. Sedaj plavajo vsi denarni zavodi v denarju in ne vedo kam ž njim. Po končani vojni se bo pa denarni trg temeljito izpremenil. Razrušena mesta in vasi se bodo pozidavala, kmet bo potreboval mnogo denarja, da bo svoje gospodarstvo zopet obnovil, prišli bodo veliki stroški za vojne žrtve, odplačilo državnih dolgov itd. Tedaj bo denar šel hitreje iz denarnih zavodov vun, nego sedaj noter prihaja. Za velik denar se bo malo dobilo, ker draginja ne bo šla kmalu nazaj, na prejšnje cene pa itak ne pridemo nikdar več. To bo velika stiska na denarnem trgu. Naše kmečko zadrugištvo se mora že sedaj na te razmere pripraviti in si

zavarovati hrbet za vse slučaje. V ta namen je potrebna zveza s hipotekarnimi zavodi in s splošnim denarnim trgovim potom v združnem delokrogu stoječih bank. Koder ta zveza ne bo trdno organizirana, utegne priti do velikih težkoč.

Potem je pa treba, da se naše kmetijstvo dvigne tudi v poljedelsko strokovnem oziru. Mi moramo več pridelati in boljše pridelavati. Vojne izkušnje in težave so nam pokazale, kod in česa manjka. Produkcija naše zemlje se da z umnim kmetovanjem dvigniti na veliko višjo stopinjo. V tem oziru hoče c. kr. kmetijska družba storiti vse, kar je v njeni moči, in si želi kar najtesnejšega stika in sodelovanja s kmetijskim združenstvom. Vsi, ki smo poklicani delati za povzdigo poljedelstva, si podajmo roke. Naj ne bo med nami nesporazumov in nezaupanja, ampak delajmo vsak v svojem delokrogu tako, da se med seboj izpopolnujemo in podpiramo. V dobro urejeni organizaciji kredita in tehničnega napredka je rešitev in blagor slovenskega kmeta.

Dr. E. Lampe.

Težave na kmetiji.

Boj, ki ga bijemo sedaj na kmetih, postaja čimdalje težavnejši, kajti bolj in bolj nam zmanjkuje potrebnih pogojev za uspešno kmetovanje. Manjka nam delovnih rok, manjka delovne živine, gnoja, krme in semena. Kako naj si pomagamo v teh razmerah? Kako naj pridelujemo potrebne sadeže za ljudsko prehrano in kako naj varujemo našo zemljo in našo kmetijo pred omaganjem?

Pomanjkanje delovnih moči.

Še bolj kakor lani bo trpela kmetija letos zaradi pomanjkanja delovnih sil, ročnih in uprežnih, kajti naše delovne sile se vedno bolj krčijo. Vse odhaja v vojno službo! Kdo bo pomagal pri pomladanskem delu, kdo pri košnji in pozneje? Ta vprašanja so najbolj pereča! Kmetija nam mora omagati, če se nam ne posreči dobiti naših vojakov na dopuste in pa vojnih ujetnikov. Zaraditega moramo napraviti vse potrebne korake, da si pravočasno zagotovimo potrebno pomoč. Obračajmo se na županstva in na „Deželno delavsko izkazovalnico“ pri c. kr. deželni vladi v Ljubljani, ki ima nalogo, oddajati potrebne ujetnike, da nam bodo pomagali pri našem delu!

Pomanjkanje gnoja.

Malo krme, malo stelje — malo gnoja! Pridelek gnoja se nam od leta do leta tako krči, da nam zemlja tudi zaraditega peša v svoji rodovitnosti. Kako naj skrbimo v teh razmerah za bogatejše pridelke? Danes je treba pri gnoju in pri gnojenju največje varčnosti. Kdor ima kaj več stelje, naj dobro nastilja, da bo vsaj s tem napravil več gnoja. Sicer naj se pa z gnojem do skrajnosti varčno gospodariti in za posamezne sadeže tako rabi, da ga ne bo zmanjkalo za najvažnejše sadeže, zlasti ne za krompir. Kdor more dobiti še kaj umetnih gnojil, naj se požuri, kajti tudi za te je danes velika stiska.

Pomanjkanje krme.

Kako nam bo živina pomagala pri našem delu, če ji bo manjkala potrebna krma? In v tej nevarnosti se danes nahajamo. Naša živinoreja bo trpela ogromno škodo zaradi nezadostne prehrane in z njo bo trpela vsa naša kmetija, kajti s hiranjem živine se rušijo tudi temelji našega kmetijstva. Proti pomanjkanju krme smo

danes brez pomoči, kajti tudi nadomestna in močna krmila je danes čimdalje težje dobiti in se je resno bati, da nam sploh v kratkem poidejo.

Pomanjkanje semena.

Danes so dospele razmere tako daleč, da se nam je bati celo pomanjkanja potrebnega semena. S tem je naš položaj na kmetih dosti jasno označen. Najbolj se je bati pomanjkanja krompirja, ker ga je pre malo ostalo za domačo potrebo in bodo ljudje, pri današnji stiski za živež, prisiljeni v mnogih slučajih porabiti ga za jed. Zmanjkalo bo pa tudi drugega semena. Bati se je, da bo manjkalo predvsem žita po tistih krajih, kjer je šla zimska strn po zlu vsled jesenskih povodnji in dolgotrajne jesenske moče. Potrebna semena si moramo že sedaj zagotoviti, če se bo sploh dalo kaj dobiti. Županstva naj zbirajo naročila in naj jih oddajo potom glavarstva na „Zavod za promet z žitom ob času vojne“, kajti njemu se je poverila naloga, da pomaga letos pri preskrbi potrebnega semena. Zamujati ni nobenega dne s temi naročili, ker smo že itak pozni in ker potrebujejo take nabave navadno mnogo časa.

Kakor vidimo iz vsega, je položaj na kmetih tak, da vzbuja resno skrb in bojazen in da potrebuje vsestranske in nujne pomoči, ker le tako bo mogoče zadostiti veliki nalogi, ki jo imamo s splošno preskrbo ljudske hrane, nalogo, ki smo jo dosedaj dokaj srečno vršili in ki jo moramo vršiti z vso vztrajnostjo tudi naprej, dokler ne pridemo do zaželjenega miru.

Rohrmann.

Pridelujte več zelenjadnega semena!

Veliko večino zelenjadnega semena smo dobivali pred vojno iz tujih držav, posebno iz Nemčije in iz Ogrske. Ta uvoz ni znašal morebiti nekaj centov na leto, ampak računati ga moramo na veliko vagonov. Razen nekaj domačega zelja, korenja in repe, smo sejali izvečine tuje seme. Danes je izvoz semena iz Nemčije in drugih držav prepovedan in vsled tega je pomanjkanje tako veliko, da od marsikatere zelenjadi sploh ne bo dobiti semena, kar se pa dobi, je nezasišano drago.

Ako hočemo premagati strašne čase in vzdržati do konca, moramo tudi v tem oziru kaj ukreniti, da preprečimo pomanjkanje najpotrebnejše zelenjadi. Edina izdatna odpomoč je pa ta, da začnemo pridelovati zelenjadno seme v večjem obsegu doma, in sicer predvsem za lastno potrebo pa tudi za kupčijo. Danes ga ni kmetijskega pridelka, ki bi imel razmeroma tako visoko ceno kakor zelenjadno seme. Za jerbas čebulčka n. pr. je plačala neka Ljubljanska trgovina s semeni celih 230 K; kg čebulnega semena stane 70—80 K; kg semenskega graha 5—10 K in še več. Seveda so to pretirane cene. Ko bi tudi za polovico odnehali, bi bil zaslužek še vedno obilen.

Pridelovanje nekaterega zelenjadnega semena je pri nas že bolj ali manj znano in vpeljano. Po nekaterih krajih Dolenjske že sedaj pridelujejo precej čebulčka, čebulčnega in repnega semena. Po Gorenjskem je v navadi pridelovanje semena od korenja, repe, kumar itd. Vrtnarji in zelenjadarji v ljubljanski okolici pridelajo dokaj zeljnatega, solatnega, pesnega in dr. semena.

Pridelovanje semena torej za nas ni nič novega in v gotovem oziru nič težkega, ker se ne gre za to, da bi se posameznik vrgel samo na to polje in začel kar tjavendan pridelovati semena vseh mogočih plemen in

vrst, kakor to delajo svetovne tvrdke po Holandskem in Nemčiji in dr. Gre se namreč za to, da ustrezemo nujnim potrebam časa in v to svrhu produkcijo domačega zelenjadnega semena najpotrebnejših plemen povečamo in po možnosti razširimo tudi na taka plemena in vrste, ki od njih dosedaj še nismo pridelovali semena — vsaj ne za kupčijo. V krajih n. pr., kjer že sedaj vsako leto sadijo čebulo za seme in pridelujejo čebulček, naj bi skušali tekoče leto pridelati tega blaga dvakrat, trikrat toliko kakor navadno. Poleg čebulnega semena naj bi morebiti poskušali saditi še kako drugo zelenjad za seme, ki ji ugaja dotična zemlja in podnebje. V drugem kraju bi bil glavni pridelek n. pr. korenjevo in kumarno seme, poleg tega bi pa nasadili tudi nekaj več semenske repe itd. Važno je dalje, da vsakdo, ki se kolikortoliko intenzivneje peča z zelenjarstvom (kakor n. pr. samostojni vrtnarji, graščinski vrtnarji in oskrbniki, gospodinje pri večjih gospodinjstvih, šolski vrtnarji), pa nima prilike, da bi v večji množini, za kupčijo prideloval zelenjadno seme, pridelava vsaj toliko semena, kar ga potrebuje za lastno potrebo.

Star, pa resničen pregovor pravi: „Kakršna setev, taka žetev.“ Kakor povesod, tako je tudi v zelenjarstvu dobro, zanesljivo seme, prvi pogoj za dober uspeh.

V tem oziru bi opozorili vse naše pridelovalce na dve posebno važni zadevi:

1. Posameznik naj prideluje seme za kupčijo samo od tistih zelenjadnih vrst, ki v njegovem kraju dobro uspevajo in so že kolikortoliko vpeljane in znane. Malo plemen in vrst pa v razmehroma večji meri kakor dosedaj, bodi temeljno načelo. Veliko napako bi zagrešil, kdor bi se lotil, zapeljan po visokih cenah, pridelovanja najrazličnejših zelenjadnih vrst na majhnem prostoru blizu skupaj. Na ta način bi se tako razcepil, da ne bi niti glede množine, še manj pa glede kakovosti dosegel kakega uspeha, pač pa bi povzročil lahko veliko škodo, ker bi pridelal slabo, nerabljivo seme. Vedeti moramo namreč, da je veliko zelenjadnih plemen in vse vrste istega plemena med seboj v sorodu in da dobimo ničvredne križanke, ako gojimo semenske rastline sorodnih plemen in vrst blizu skupaj. Posamezna plemena in vrste n. pr. semenskih kapusnic (zelnatih rastlin bi morali saditi kolikor mogoče daleč narazen, ako bi hoteli dobiti čisto seme posamezne vrste. Semenskega zelja, ohrovta, kolerab torej nikakor ne smemo saditi na isti njivi; istotako ne smejo rasti v bližini razne vrste graha, petršilja in korenja. Brez nevarnosti pa lahko sadimo na njivo semenske čebule in poleg nje njivo semenskega korenja; pravtako so lahko tik drugega petršilja in repa, zelje in kumare, endivija in rdeča pesa itd.

2. Za seme moramo odločiti vedno samo najlepše rastline, ki so zdrave in popolnoma dobro razvite. Že v jeseni je bilo treba odbrati in posebej spraviti semenske rastline od dveletne zelenjadi, kakor od čebule, zelja, ohrovta, kolerabe, zelene, petršilja, rdeče pese, repe in redkve. Poleti pa moramo odbrati najlepše in najpopolneje razvite rastline enoletnih zelenjadnih rastlin, torej najlepše glave solate, najbolj razvite prve kumare, gredico graha, fižola itd. Pridelovanje semena in trgovina z njim, je nekaka častna in zaupna zadeva. Na semenu se navadno ne da zanesljivo spoznati kakšne vrste je, ali je sveže ali staro; kupec mora trgovcu verjeti in mu zaupati, kar mu napiše na vrečico tega ali onega semena; Zato naj se pridelovanja semena loti le vesten, pošten in zanesljiv človek. Kdor uporablja za seme vse,

kar cvete in dozori brez kake izbire in tako seme prodaja kot najboljše blago, je slepar. Isto ime zasluži kdor prideluje slabe, nič vredne vrste, ker navadno dajejo več semena in to blago potem vedoma prodaja, kot seme gotovih, najboljših vrst. Koliko se v tem oziru greši, vé tisti, ki kupuje seme od raznih krošnjarjev in prekupovalk.

Ako bi hoteli doseči, da bi se pridelovanje vsaj nekaterih zelenjadnih semen pri nas udomačilo in razširilo, da bi tako pozneje vsaj deloma izpodrinili uvoz tega blaga iz drugih držav, bi bilo treba to pridelovanje organizirati in po deželi pravilno porazdeliti. Najprej bi bilo treba, točno določiti od katerih plemen in od katerih vrst seme naj se vobče pri nas prideluje za kupčijo. Potem bi se določila gotova plemena za pridelovanje po kmetih na njivah, druga finejša pa za vrtnarsko pridelovanje. Za sedaj, dokler se zadeva ne uredi, naj bi pridelovale kmečke gospodinje, ki so že kolikortoliko vajene tega posla, seme od navadnejše poljske zelenjadi, zlasti od čebule, zelja, podzemeljskih kolerab, repe, redkve, korenja, fižola, graha, boba in kumar. Vrtnarji in zelenjadarji po poklicu pa naj se poprimejo pridelovanja semena od solate, ohrovta, kolerabe, špinače, rdeče pese, petršilja, zelene, korenčka, paradižnikov, kumar itd. Vrtnarji bi se morali brigati tudi za vzgojo semena zgodnje zelenjadi.

M. Humek.

Astrahanska ovca.

Domačih ovac (*ovis aries*) je več vrst, ki se dele v podvrste po kakovosti njih kožuha ali po njih dolgoti in obliki njih repa.

Lasje ovčjega kožuha morejo biti dvojni, in sicer dlačni ali volneni. Tisti lasje, ki imajo malo ali nič stržena in so bolj ali manj kodrasti, so volneni in so torej tisti, ki dajejo pravo volno.

Z ozirom na kakovost kožuhovih las imamo: 1. dlačne, 2. z volno pomešane dlačne, 3. gladko kodraste volnene, 4. s fino kodrasto volno poraščene (merino) in 5. angleške ovce s kratko ali dolgo volno.

Skoraj vse ovce, ki se rede pri nas po slovenskih pokrajinah so obrasčene z gladko, kodrasto volno brez posebne zlahtnosti, ki je kolikortoliko pomešana s strženasto dlako, ter je porabna le za izdelovanje navadnega domačega sukna. Naše domače ovce se redno strižejo, koristijo torej s svojo volno, so izborne klavne živali, ki dajejo prav okusno meso in so lahko tudi dobre molznice.

Ovce, ki nimajo volne, ampak le strženasto dlako, se pred zimo in pomladi levijo, t. j. za zimo dobé gost in gorak zimski kožuh, ki je spodaj poraščen z gosto in tenko dlako, poleti pa imajo redko in dolgo dlako.

Po dolgoti in kakovosti repa imamo ovce s kratkim, t. j. krnjavim in z dolgim repom. So ovce, ki stvorijo pod kožo svojega kratkega ali dolgega repa silno veliko loja; prve se imenujejo ovce z debelim sedalom (*ovis steatopyga*) in druge pa ovce s tolstim ali širokim repom (*ovis platynra*).

Astrahanske ovce štejejo med tolstorejnate ovce, ki imajo s slabo, gladko kodrasto volno pomešano lasno dlako. Ovce te pasme, oziroma vrste niso slabe molznice, so dobre klavne živali, toda imajo prav malo vredno volno. Največjo korist prinašajo te ovce v svoji domovini v tamošnjih gospodarskih razmerah z dragoceno kožuhovino, ki jo pa dajejo le njih jagnjeta. Kožuhovina od teh jagnjet se imenuje v trgovini „astrahan“, „per-

zijanec" ali tudi „karakul“. Dragocena je pa kožuovina teh jagnjet le toliko časa, dokler ostanejo vrhi kodrov podviti in se tedaj še ne vidijo, zato je jagnjeta v svrhu dobivanja dragocene kožuovine najkasneje v osmih dneh po njih rojstvu zaklati in iz kože dati. Najdragocenejša kožuovina se dobi, če se breje ovce tik pred porodom zakoljejo, mladiči iz maternega telesa vun vzamejo in takoj iz kože denejo.

Ce sedaj primerjamo dobičkonosnost reje naših domačih ovac z rejo astrahanskih, moramo reči, da so naše domače glede glavne vrednosti, glede pridelovanja volne in glede mlečnosti veliko več vredne, nego astrahanske, zlasti če se upoštevajo naše gospodarske razmere in zato pri nas nikakor ne kaže dobrih domačih ovac nadomestiti z astrahanskimi samo zaradi dragocene kožuovine od ravnokar rojenih ali sploh ne še rojenih jagnjet. V naših razmerah namreč donajajo volna, mleko in meso veliko večje koristi, kakor pa bi jo donajala pravilno izdelovana kožuovina takih jagnjet. Vrh vsega pa tudi mnogoštevilne izkušnje uče, da v naših pokrajinah jagnjeta od astrahanskih ovac ne dajejo tako fine in tako dragocene kožuovine kakor v svoji domovini. Kožuovina odrasle astrahanske ovce je pa manj vredna kakor od naše in je pri nas reja ovac v smeri, da bi se dobivala v prvi vrsti kožuovina od jagnjet tudi zato neumestna, ker se v mirnih časih ovčje meso le težko razpečava, oziroma bi se mesa od tako mladih jagnjet sploh ne dalo prodajati ter ga morajo ovčjerejci sami pojediti, kakor je običajno v domovini astrahanskih ovac, k čemur bi bilo naše ljudi težko privaditi, vsekakor pa šele po dolgem času.

Končno še nekaj. Kjer je veliko sveta in pičlo število prebivalstva, zlasti takega, ki ni dovzetno za razumno kmetijstvo, tamkaj se sploh bolj površno in manj skrbno (ekstenzivno) gospodarji, orje se malo in se svet največ potom paše izkorišča. Naše kmetijstvo sicer ni na vrhuncu, vendar smo že toliko napredovali, da moramo svet skrbnejše (intenzivno) z raznovrstnim obdelovanjem izkoriščati, zato se pašniki krčijo, k čemur vsem nas sili tudi narastujoče prebivalstvo. Obsežne ovčjereje brez obširnih pašnikov, ki omogočijo ceno reje ovac, ni misliti in tisti, ki očita, da je naša ovčjereja nepotrebno nazadovala, ta nima niti pojma o naših gospodarskih razmerah. Naš kmet ne opušča zato ovčjereje, ker ga ta panoga živinoreje ne veseli, ampak ker ga je izkušnja spametovala, da v naših razmerah ne gre več povsod ovac z dobičkom rediti, temveč je bolje se poprijeti drugih dobičkonosnejših panog kmetijstva, oziroma živinoreje.

Ne da se tajiti, da imamo še semtertja pokrajine, kjer bi kazalo ovčjerejo zopet oživeti, t. j. tamkaj, kjer je za ovce na razpolaganje dovolj obširnih in suhih pašnikov, ki za goved niso dovolj dobri, na katerih se pa da večji del leta ovce prerediti in se vrhutega more doma na posestvu pridelovati še cena krma, s katero se ovce čez zimo prežive. V tem slučaju je pa vsekakor boljše ostati pri naši preskušeni domači ovčji pasmi, ki donaja s svojim mlekom, s svojo volno in s svojim mesom večje koristi nego astrahanska ovca s kožuovino njenih mladičev in ki za naše razmere in za naše podnebje sploh ni prikladna.

Zgodnja repa.

Pri današnji stiski za živila se moramo zatekati k takim sadežem, ki nam lahko pomagajo v največji

sili namesto krompirja. Marsikje bo krompirja zmanjkalo za živež in za seme, kajti mnoge zaloge so že pri kraju in do novega krompirja je še dolgo čakati.

V tej sili naj se letos seje nekoliko več zgodnje repe. Zgodnja repa je prva prstina, ki jo dobimo že meseca maja, če jo prav zgodaj sejemo. In repa bo v tem slučaju ne le prvi nadomestek, ampak v teh razmerah tudi najprimernejši nadomestek za krompir. Repa se dá za jed pripravljati tudi skupaj s krompirjem, v katerem slučaju se lahko s krompirjem varčuje. Sicer je pa tudi sama dobra. Vipavci jo jedo v oblicah, tako kakor pri nas krompir.

Kakor rečeno se gre pa za to repo v stiski, v kateri se nahajamo letos z našim vsakdanjim krompirjem.

Zgodnjo repo je sejati v prvi spomladi, kakor hitro je mogoče zemljo obdelati, torej tako zgodaj, kakor n. pr. korenje in solato. V naših razmerah bo najbolje, da jo vržemo (sejemo) bolj na redko vmes med korenje in solato, ker ji na ta način damo dovolj ugoden prostor za njen razvoj. Med repo pridelamo obenem solato in pozneje korenje. Repo se mora v tem slučaju tako obdelati — po potrebi zredčiti in okopati — kakor strniščno repo.

Zgodnja repa se prideluje pri nas sicer najrajši med krompirjem in turščico. Na ta način pride bolj pozno v zemljo, in daje tudi nekoliko poznejše pridelke.

Zgodnja repa se pa da tudi sama zase sejati, v katerem slučaju se da po repi pridelati še drug pozni sadež, n. pr. proso, zelena turščica, strniščna ajda itd.

Rohrmann.

Cepljenje trt v letošnjem letu.

V 3. št. lanskega „Kmetovalca“ sem opisal razne načine cepljenja na stalnem mestu.

V naslednjem naj navedem izkušnje pretečenega leta in še nekaj drugih nasvetov v tem važnem vprašanju.

V enakem položaju kot lani, so vinogradniki tudi letos. Gumijevih vezi za zeleno cepljenje ne bo sploh, ali le zelo težko po neprimerno visoki ceni dobiti.

Kako je cena gumijevih vezi za cepljenje narasla, je videti iz ponudbe, ki sem jo dobil od enega glavnih avstrijskih dobaviteljev cepilnih trakov. Za gumijeve vezi, ki so stale pred vojno 25 do 30 K za kg, zahteva ta trgovina danes 650 K za kg.

Pa še tu je treba takoj telegrafično naročiti, sicer je kupčija neveljavna. Vsak gumijev trakec pride potem skoraj na 16 v in stane toliko, kolikor pred vojno cela lepa cepljena trta. Da pri takih razmerah ni mogoče misliti na zeleno cepljenje trt, je samoobsebi umevno.

Lani so si nekateri vinogradniki pomagali s tem, da so dobili stare, za prejšnji namen neuporabne zračne cevi od bicikljev. Te so zrezali na 2 do 3 m široke paske in s temi so vezali. Uspeh je bil prav dober in kdor ima kako tako cev na razpolago, se je lahko v ta namen poslužil.

Drugi so vezali zopet s tkanimi gumijevimi trakovi, t. zv. „elastiko“, ki se jo je dobilo po prodajalnah. Tudi tu je bil uspeh pri cepljenju dober, treba je bilo le vez popustiti, kakor hitro se je cepič prijel, kajti ta vez je močnejša in ne razpoka samaodsebe kot gumijev trakec za cepljenje.

Ker pa tudi „elastike“ ni več dobiti, potem pač vsak lahko uvidi, da z zelenim cepljenjem kot prej, v letošnjem letu ne bomo veliko opraviili in da se bo treba zopet poslužiti predvsem cepljenja na suho

Pri cepljenju na suho so prvi pogoj za uspeh dobri cepiči. Takoj po reznji jih moramo skrbno odbrati in spraviti na hladno prostora, najbolje v hladno klet, v vlažen, a ne premoker mah ali pesek. Tam potem lahko počakajo do časa, dokler se jih ne potrebuje.

Kdor ima torej letos trte za cepiti, naj nikar ne zamudi, da si spravi potrebne cepiče.

Drugo vprašanje je, na kateri način in kdaj naj trte letos cepimo?

Lani sem priporočal zlasti dva načina cepljenja, in sicer visoko cepljenje, na enoletne (divje) mladike ameriške podlage (to je cepljenje na locenj) in nizko cepljenje v precep (sklad, razkol) v star les ameriške trte, nizko pri tleh, kateri način se je udomačil in jako obnesel na Vipavskem.

Glede dobe, v kateri naj se cepi, sem priporočal za Dolenjsko čas, ko neha najhujši pritisk soka, to je v začetku ali sredi meseca majnika, kadar postanejo poganjki iz podlage najmanj na dobro ped dolgi.

Lanske izkušnje so pa pokazale, da je tako pozno cepljenje tudi pri nas na Dolenjskem manj zanesljivo kot zgodnje. V tem času (meseca majnika), je bila namreč že prevelika vročina, tako da so cepiči, ki so bili najbrže že hudo sočni, prezgodaj odgnali. To se je opazilo zlasti pri drugem načinu, to je pri visokem cepljenju ameriških trt, ali t. zv. cepljenju na locenj ali šparon.

Cepiči so največkrat pričeli prav lepo odganjati, ko so pa poganjki postali 10 do 15 cm dolgi, so se pobesili in posušili. V nekaterih slučajih je pač potem še pogrnalo eno ali drugo stransko oko, največkrat pa je trta usahnila in ni bila več za cepiti. Cepiči so zaradi gorkote in obilega soka iz podlage pogrnali namreč prezgodaj, to je še preden je bilo cepilno mesto zalito. Poganjek, ki se je razvil iz očesa cepiča, se je hranil iz rezervnih snovi cepiča in ko je te porabil, je moral poginiti, ker ni imel še zveze z podlago, ki bi mu lahko dovajala potrebnih redilnih snovi za nadaljno rast. Če se je cepilno mesto pa medtem zarastlo, je pogrnalo eno ali drugo stransko oko na cepiču in je cepljenka potem uspevala.

Veliko boljši uspeh pri cepljenju na locenj je imel tisti, ki je trto takoj po cepljenju pripognil k tlom in jo je prisul z zemljo do najvišjega očesa cepiča. V tem slučaju je najbrže zemlja zadrževala prehitri razvoj cepičevih oces in cepič ni odgnal prezgodaj.

Jako dober uspeh se je dosegel pri zgodnjem cepljenju, to je takoj v pričetku aprila, preden so se pričela očesa napenjati.

Posestnik g. J. Osterman v Deskovi vasi (p. Staritrgr pri Kočevju) poroča, da je cepil lani za poskušnjo trikrat, in sicer prvič takoj po solzenju v začetku aprila, drugič med najhujšim pritiskom soka, to je proti koncu aprila in tretjič po končanem najhujšem pritisku soka, sredi meseca majnika.

V vseh treh slučajih je cepil na locnje, to je na 1 m do 1.20 m dolge enoletne mladike podlage. Vezal je z zamaški, trt pa ni z zemljo zagrebil.

Dosegel je pri prvem cepljenju 70 %, pri drugem 10 % in pri tretjem 30 % sprejetih trt.

Iz tega sledi, da kaže pri nas najbolje cepiti zgodaj. G. Osterman meni, da je najbolje cepiti še preden začne trta solzeti, to je meseca marca.

To bi se zlagalo z vipavskimi izkušnjami. Vipavci cepijo namreč jako zgodaj, že v začetku marca ali koncem februarja, cepijo pa vedno nizko v tleh, v sklad (precep ali razkol), trto pa vselej zasujejo z zemljo.

Ker letos tudi zamaškov ne bo dobiti, ostane visoko cepljenje, ki je brez zamaškov malo zanesljivo, itak manjšega pomena in zato bo najbolje, da posnemamo Vipavce in cepimo nizko pri tleh v sklad.

V to svrhu se ameriško trto tik pod glavico vodoravno odreže, rez se z nožem prigladi, podlago pa se previdno in ne pregloboko razkolje. Nastali precep se, posebno če je trta šibka in cepič debel, nekoliko v obliki črke V izreže, tako da razkol, kadar se cepič v njega vtakne, prehudo „ne zija“.

Cepič se prireže v obliki zagozde, in sicer od ene strani bolj kot od druge, tako da ne konča rez v svrži, temveč v lesu. Kadar se cepič (pri močni trti lahko tudi dva) vtakne v razklano podlago, in sicer tako, da se kambialne plasti zlagate, se poveže z motvozom ali z beko. Cepilno mesto se obda z mahom, ki se ga lahko še nekoliko poveže in se potem vsa trta zasuje z zemljo do zgornjega očesa cepiča. V varstvo se zatakneti dva količa križem nad ocepljeno trto, da jo morda kdo ne polomi. Ko cepič že močno odžene, se cepilno mesto odgrne, koreninice iz cepiča se obrežejo in cepilno mesto se zopet prisuje. Pozneje (julija) se cepilno mesto sploh odkrije, da se bolj utrdi in privadi na zrak. Če vez do takrat ni strohnela, se jo odstrani. Odstranjevanje korenin iz cepiča in iz najvišjega dela podlage, to je t. zv. rosnih korenin se mora vsako spomlad vsaj do 5. ali 6. leta ponoviti, ker je razvoj rosnih korenin za trto sploh jako škodljiv.

Dalje naj omenim še en način cepljenja trt, t. zv. ablaktiranje ali pritikanje.

To cepljenje se da izvršiti le tam, kjer rasejo cepljene trte pomešane z žlahtnimi (cepljenimi) in obstoji v tem, da se dve mladiki, bodisi že leseni, (spomladi) ali pa še zeleni (poleti) ena divja druga žlahtna, narežete in z reznimi ranami staknete ter z motvozom ali rafijo povežete. Podlaga se pri tem odreže lahko tako kot pri zelenem cepljenju, cepič se pa nareže kvečjemu do polovice, se priloži in dobro poveže. Cepič (žlahtna mladika) se pa pri tem cepljenju ne odreže od matrne trte, dokler se cepilno mesto ne zarase. Zato je tudi uspeh cepljenja bolj gotov.

Šele potem, ko je cepič s podlago že zrašččen, se cepič od matrne trte pod cepilnim mestom oddeli. Ta način cepljenja je zelo star, najbrže pravzori cepljenja sploh. Človek se ga je učil v naravi, kjer je videl, kako sta se zrasli križajoči se dve veji drevesa, ki jih je veter majal, tako da sta se odgrnili do kambialne plasti (do ličja).

Posestnik g. Jože Slapšak v Hrastnem št. 5. (p. Št. Rupert) mi poroča, da je lani dosegel pri zelenem cepljenju po tem načinu prav lepe uspehe.

Ker cepič pri tem cepljenju rase in se torej ne usuši in ne postane tanjši, ni treba vezati z gumičevim trakom, temveč zadostuje, da se cepilno mesto poveže z rafijo ali pavolo. Seveda se mora vez, ko se je cepilno mesto zaraslo, prerezati, da se vez v debelečo se trto ne vreže.

Končno naj omenim še en način zelenega cepljenja trt, ki ga je pred nekaj leti opisal vinarski nadzornik za Dalmacijo g. Al. Štrekelj, to je zeleno cepljenje z lanskimi, t. j. lesenimi cepiči.

Cepiče za to cepljenje naj se spravijo enako kot za suho cepljenje, v hladni kleti, v vlažnem mahu ali pesku, kjer vzdržijo do junija.

Štirinajst dni pred pričetkom cepljenja se cepiče nekoliko posili, da prično odganjati. To se zgodi najbolje tako, da jih na solnčnem kraju vložimo v 15 cm

globoko jamo, v njej dobro poškopimo in jih na to z izkopano prstjo prisujemo.

Kadar prično poganjati, t. j. kadar dosežejo poganjki dolžino kakih 2–4 cm, se vzame cepiče iz jame, se jih osnaži in nareže na delce enega očesa. S temi se potem ocepi zelene mladike podlage enako kot sicer z zelenimi cepiči.

Gospod Štrekelj je imel pri tem cepljenju lep uspeh. Napeta očesa cepičev so rasla takoj naprej kot pri zelenih cepičih zalistnikih.

Dasi je on vezal z gumijevimi trakovi, sem prepričan, da to ni neobhodno potrebno, ker se lesen cepič ne usuši in torej tudi navadna vez (rafija, bombaž) ne odneha in zadostuje.

Iz vsega tega sledi, da imamo mnogo načinov cepljenja, ki nam omogočujejo, da v vinogradih zasajene ameriške trte lahko ocepimo.

Zelo nespametno je torej, če nekateri posestniki že v vinogradu rastoče ameriške trte vun mečejo in jih nadomeščajo s cepljenimi trtami. Ne samo, da jim s tem narasejo stroški, potrebuje na takem prostoru zasajena nova cepljena trta več let, preden dorase in prične roditi, medtem ko ocepljena divja trta, ki že več let rase v vinogradu in je že dobro vkoreninjena, že drugo leto po cepljenju močno rase in rodi.

Sicer pa danes cepljenih trt pri nas sploh več ni dobiti. Zato naj se vinogradniki poslužujejo tu opisanih načinov cepljenja in precepijo svoje že v vinogradih rastoče divjake, po enem teh načinov, čeprav je to nekoliko bolj težavno kot pri zelenem cepljenju. Sila kola lomi, pravi star pregovor.

Kdor pa zasaja danes vinograd nanovo, ta najbolje stori, ako se posluži stratificiranih (siljenih) cepljenih ključev ali bilf.

Pod količkaj ugodnimi razmerami se stratificirane (siljene) cepljene trte sade lahko kar naravnost iz za-bojev v vinograd in najkasneje v dveh letih se dobi na ta način lep, s cepljenimi trtami popolnoma zasajen vinograd.

O stratificiranju (siljenju) cepljenih trt se vrše vsako leto tečaji pri državni trtnici v Bršlinu pri Novem mestu in drugod.*) Žal, da se Dolenjci še vedno veliko premalo poslužujejo tega načina cepljenja, dasi je drugod, na pr. na Vipavskem, posebno pa v severnih deželah, na pr. na Nižje Avstrijskem splošno v navadi.

Vinarski nadzornik B. Skalický.

VOJNE NAREDBE.

Omejitev klanja ovac.

Glede omejitve klanja ovac je izšla ministrska naredba z dne 9. februarja t. l., drž. zak. št. 56., ki slove:

§ 1. Razen v slučajih, ki jih navaja § 2. te naredbe, se ovce za klanje ne smejo prodati in ne zaklati.

§ 2. Od te prepovedi so izvzeti:

1. najmanj poldrugo leto stari kostruni, to je ko imajo že dva stalna sprednja zoba;
2. jalove ovce, ki so se z dopolnjenim drugim letom izkazale za pleme nesposobne; dveletna starost se spriča s štirimi stalnimi sprednjimi zobmi;
3. vse ovce, ki so dopolnile peto leto;
4. ovce, ki so prišle z Ogrskega, iz Bosne in iz Hercegovine ali sploh iz inozemstva;

*) Podroben popis tega cepljenja se dobi pri c. kr. kmet. družbi.

5. ovce, ki se morajo v sili zaklati;

6. ovce, ki so na dan objave te naredbe že bile prodane za klanje in so se že iz kmetije odstranile.

Iz posebnih vzrokov more okrajno gavarstvo dovoliti izjeme od te prepovedi.

§ 3. Kupčije, ki so v nasprotju s temi določbami, so neveljavne. To velja tudi za kupčije, ki so bile sklenjene pred objavo te naredbe, a še niso bile izvršene. Pravica do odškodnine zaradi nezvršitev, ki so nastale še pred veljavnostjo te naredbe, ostane nedotaknjena.

§ 4. Prestopke te naredbe kaznuje okrajno glavarstvo z denarno globo do 5000 K, oziroma z zaporom do 1 meseca. Če se prestopek naredi pri izvrševanju kake obrti, se more tudi obrtno dovoljenje odvzeti.

§ 5. Ta naredba stopi v veljavo z dnevom razglasa.

Odredba

urada za ljudsko prehrano v soglasju z udeleženi ministri z dne 11. januarja 1917, drž. zak. št. 15., glede preskrbe prebivalstva z mlekarскими izdelki in s prasičjo mastjo.

(Konec.)

§ 12.

Surovo maslo, ki pride iz carinskega inozemstva v Avstrijo potem, ko dobi ta odredba postavno moč, sme prodajati le Avstrijska centralna družba za nakupovanje.

Kdor uvaža surovo maslo iz carinskega inozemstva, ga mora prodati Avstrijski centralni nakupovalni družbi. Dohod blaga v Avstrijo mora takoj naznaniti tej družbi na Dunaj ter povedati obenem množino blaga in pa kraj, kjer je spravljeno. Dokler ne prevzame blaga ta družba, toliko časa ga mora hraniti in vzdrževati tako, kot bi to storil pošten trgovec.

Če se Avstrijska centralna nakupovalna družba in pa prodajalec glede cene teh predmetov ne moreta izlepa zediniti, določi prevzemno ceno urad za ljudsko prehrano.

§ 13.

Surovo maslo in svinjsko mast (surovo in izvrtlo) smejo prevažati železniška in broderska podjetja le, če je voznemu listu vsake pošiljave pridejano prevozno dovoljenje one politične okrajne oblasti, v katere območju se blago naloži; prevozno dovoljenje mora biti sestavljeno po formularju, dodanem tej odredbi.

Prevozno dovoljenje spravi postaja, na katero je blago namenjeno.

Pošiljanje surovega masla in surove ter izvrtle svinjske masti po pošti je dopustno le z dovoljenjem okrajne politične gosposke onega kraja, kjer se odda pošiljatev na pošto.

Na poštni spremnici mora biti uradno izkazano, da je politična okrajna oblast pošiljatev dovolila.

Te poslednje določbe ne veljajo niti za pošiljatev vojne uprave, niti za one pošiljatev, ki pridejo z direktnimi voznimi listi preko avstrijske meje iz dežel ogrske krone, iz Bosne in Hercegovine, ali pa iz carinskega inozemstva, pravtako pa tudi ne za one pošiljatev, ki jih je kako prevozno podjetje že sprejelo v prevoz tedaj, ko stopi v veljavo ta odredba.

§ 14.

Določbe §§ 2., 5. in 10. ne veljajo za prasiče, vpejlane v Avstrijo po Avstrijski centralni nakupovalni družbi in pa za mast, dobljeno od teh prasičev.

§ 15.

Občine so dolžne sodelovati pri vršitvi ukazov te odredbe, ter predpisov in odlokov, katere izdado na podlagi te odredbe politične oblasti.

§ 16.

Proti ukazom političnih oblasti, izdanih na podlagi te odredbe in proti ukazom občinskih predstojnikov, izdanih v zmislu § 3., odstavka 2., ni dovoljena nikaka pritožba. — Predpostavljena politična gosposka pa ima pravico preudariti uradoma te odredbe in ukazovati vse, kar je treba.

§ 17.

Kdor ravna proti tej odredbi in kdor krši predpise, izdane na podlagi te odredbe, temu more naložiti okrajna politična oblast globo do 5000 K ali pa ga more zapreti do šestih mesecev, če ni napravil kaj takega, kar se mora po veljavnih postavah še huje kaznovati.

Če greši zoper predpise te odredbe obrtnik, ko vrši svojo obrt, more izgubiti obrtno pravico za vedno, ali pa le za gotov čas, ako so vsled njegovega prestopka izpolnjeni pogoji § 133 b., odst. 1., črka a, obrtnega reda.

§ 18.

Surovo maslo ter surovo ali izvtrto svinjsko mast, ki pride v promet proti predpisom §§ 5., 12. ali 13. te odredbe, in ki kljub pozivu, izdanemu po določenih § 9. ni bila naznanjena, ali pa ki se pošilja, kot kaj drugega, mora okrajna politična oblast zapleniti ter porabiti v prehrano ljudstva.

§ 19.

Urad za prehrano ljudstva more v soglasju z udeleženi ministri razširiti veljavo določil §§ 5., 7., 12., 13. in 18. te odredbe tudi na kuhano maslo ter na masten in pust sir.

§ 20.

Določbe te odredbe veljajo glede svinjske masti tudi za nazaj za vse prasiče, zaklane pred izdanjem te odredbe pa po 31. oktobru 1916.

§ 21.

Ta odredba stopi, razen določil §§ 5. in 13. v veljavo tisti dan, ko se razglasi. Kdaj naj stopijo v veljavo določila §§ 5. in 13., to ukaže in razglasi urad za ljudsko prehrano.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se vrstijo med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčevega ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pisnu priložena 1 K v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 29. V listih je objavljena vest, da so dobili v zasedenih pokrajinah Rumunske večje črede ovac astrahanskega plemena, ki bi tudi pri nas uspevale in se je zato zanje zglasiti pri glavnih kmetijskih korporacijah. **Alli bi bilo mogoče dobiti nekaj astrahanskih ovac na Kranjsko** potom Vaše družbe, ker se mnogi zanje zanimajo in bi gotovo prišlo veliko naročil? (A. W. v K. in dr.)

Odgovor: Tozadevnih vprašanj smo zadnji čas dobili vsepolno, zato v današnji številki „Kmetovalca“ objavimo posebni spis o astrahanski ovci, ki bodi Vam in vsem drugim v odgovor. Tudi naša družba je dobila o tej zadevi obvestilo od kmetijskega ministrstva in poziv, da naj kmetovalce o tem obvesti. Naša družba je iz razlogov, ki jih je posneti iz imenovanega spisa, odklonila posredovanje teh ovac, ker bi poskušnje z rejo astrahanskih ovac iz strokovnih ozirrov ne mogla priporočati niti v mirnih časih.

Vprašanje 30. Kam naj se pritožim proti županu, ki mi hoče odvzeti edinega vola, brez katerega ne morem svojega posestva obdelati, dočim od mnogih drugih zahteva malo klavne živine ali sploh nič, dasi morejo brez vsake škode marsikatero dobro klavno govedo oddati? (M. H. v Č.)

Odgovor: Predvsem si zapomnite, da župan ne kot tak zbira klavno živino, ampak kot zaupnik deželne poslovalnice za dobavo klavne živine. Ti zaupniki imajo strogo naročeno postopati nepristransko in klavno živino jemati najprej pri tistih, ki jo z najmanjšo škodo za svoj gospodarski obstoj morejo pogrešati. Če menite, da se Vam godi krivica vsled nepristranskega postopanja ondotnega zaupnika, potem se pritožite na deželno komisijo za promet s klavno živino pri c. kr. deželni vladi v Ljubljani, ter v pritožbi navedite okoliščine, ki spričujejo pristransko postopanje zaupnika. Sicer pa moramo vsi skupaj potrpeti; vsakdo mora biti do skrajnosti požrtvovalen v prid naše hrabre armade ter naj nihče ne bo sebičen in naj ne misli, da se ravno njemu mora zaprinašati.

Vprašanje 31. Kaj je storiti, če krava zadržuje mleko, ko se ji je tele odvezlo? (J. R. v K.)

Odgovor: V takem slučaju ni drugega početi kakor z lepim ravnanjem in veliko potrpežljivostjo kravo privedi do tega, da pri molži zopet pripušča mleko. V to svrhu je kravo božati, ji je prigovarjati in jo je premotiti, da na tele pozabi. Kravo je med krmljenjem molsti, ker med jedjo najlaže pozabi na tele. Včasih je uspešno položiti med molžo v mrzli vodi namočeno ruto ali vrečo na križ. S kričanjem, s silo in z grdim ravnanjem se ničesar ne doseže, ampak se kravo še bolj razdraži. Žival ni noben mrtvi stroj, ampak je živo bitje, ki dela v svojih možganih s spominom in z nekako vrsto preudarka, katero delo možgan seveda ni enako delovanju človeške duše, zato se pa vendarle ne sme trditi, da je žival neumna. Če krava ne daje mleka, kadar se ji tele odvzame, ni temu vzrok noben notranji nagon, ampak posledica neke vrste prevdarka v možganih. Podivjane in malo udomačene krave se sploh ne puste molsti. Če se večina naših krav pusti molsti, prihaja odtod, ker je pri njih materinski čut za mladiča že skoraj popolnoma vsled naše vzreje ugasnil. Ako se pa pri nas najde še kaka krava, ki ne mara dajati mleka, če se ji tele odvzame, je to razlagati po zakonih podedovanja, kajti dandanes dobro vemo, da pridejo mnogokrat skrite lastnosti na dan, t. j. se podedujejo prevladolično, dasi drugače zakrite ostanejo. Zadržavanje mleka je taka zakrita lastnost, ki semtertja zopet pri popolnoma udomačenih kravah izbruhne, ker so prišli pri podedovanju tisti činitelji do veljave, ki so prevladovali pred popolnim udomačenjem.

Vprašanje 32. Krompirju, ki mu nameravam gnojiti s hlevskim gnojem, hočem pomagati tudi z umetnimi gnojili, toda nisem dobil drugega kakor kalijevo umetno gnojilo. Od več strani se mi pa odsvetuje krompirju gnojiti s kalijevim gnojilom, in vprašam, kaj mi je storiti? (I. A. v K.)

Odgovor: Krompir je rastlina, ki mora najti za dobro uspevanje v zemlji veliko kalija in zato nikakor ne bo napačno, če mu pognojite z umetnim kalijevim gnojilom poleg gnojitve s hlevskim gnojem. Samnasebi seveda kalij ne učinkuje, če ne dobi krompir v zemlji tudi drugih hranilnih snovi, toda v Vašem slučaju jih dobi s hlevskim gnojem. Učinek bi bil samoobsebi umevno še večji, če bi imeli na razpolaganje tudi kako fosfatno gnojilo. Kalijevi umetni gnojili sta kajnit in kalijeva sol. Pred gnojenjem krompirju s kajnitom Vas prav resno svarimo, kajti ta ima v sebi klorove spojine, ki jih krompir ne prenaša.

Vprašanje 33. Ker se vsestransko sliši, da bodočo pomlad ne bo dobiti drugih umetnih gnojil, kakor le kajnit in kalijevo sol, zato vprašam, **ali se moreta ti dve umetni kaljevi gnojili rabiti sami zase brez primesi drugih**, v kakšni množini in za katere rastline? Kako je tozadevno s travniki in z mešanjem s hlevskim gnojem, ter bi li kaj pomagalo slabo zagnojeni zimski pšenici pognojiti s kalijevim umetnim gnojilom? (D. K. v K.)

Odgovor: Če naj rastline dobro uspevajo morajo dobiti v zemlji vse tiste hranilne snovi v takem razmerju, kakor jih potrebujejo. So n. pr. rastline, ki potrebujejo veliko več kalija kot druge. Gnojitev samo s kalijevimi umetnimi gnojili bo vselej le tedaj kaj učinkovala, če je v zemlji že od prej kolikor toliko drugih hranilnih snovi, kar zaenkrat utegne še povsod biti. Iz tega vzroka gnojenje samo s kalijevimi gnojili ne bo napačno, ker bo kolikor toliko uspeha in kar bo kalija v zemlji ostalo neporabljenega, prišel bo pozneje v korist, ko bomo imeli dovolj drugih gnojil. Če pa ob enem gnojimo s hlevskim gnojem, bo pa učinek kalija prav gotovo dober, kajti hlevski gnoj dovede v zemljo veliko dušika in tudi pičlo množino fosforove kisline. Tiste rastline, ki potrebujejo veliko kalija, to so predvsem okopavine, kakor n. pr. krompir, pesa, repa itd., bodo pa vsikdar bolje uspevale, če se tudi gnoji samo s kalijem. Pri žitu kalij sicer tudi izda, vendar brez navzočnosti zadostne množine fosforove kisline, ki največ pripomore k tvoritvi zrnja, ni pričakovati povoljnega uspeha in zato slabo zagnojeni zimski pšenici ne boste veliko pomagali s kalijevim gnojilom. Vse to velja tudi za travnike, kjer bo učinek pri kalijevih rastlinah dober, pri drugih slabši, ali ga sploh nič ne bo. S kajnitom naj se redno gnoji le pred zimo, ali dovolj zgodaj pozimi, da se imajo čas njegove škodljive klorove spojine pred pričetkom rasti razkrojiti, drugače škodljivo vplivajo. Kalijeva sol nima teh klorovih spojin skoraj nič v sebi, zato se more ž njo tudi pomladi gnojiti.

Vprašanje 34. Kako je pravzaprav s svinjskimi kožami od doma zaklanih prasičev, ali jih smemo dati ustrojiti za domačo rabo in koliko? (I. L. v P.)

Odgovor: Enaka vprašanja nam dohajajo od več strani, zato naj odgovor na Vaše vprašanje velja tudi za vse druge. Glasom ministrske naredbe z dne 26. januarja t. l., drž. zak. št. 30., ki urejuje promet s svinjskimi kožami, je rečeno v 4. in 5. točki § 2. tole: »Lastniki prasičev, ki jih koljejo za dom ali za porabo v svojem gospodarskem obratu, smejo eno petino pri tem dobljenih kož, najmanj pa pet na leto porabiti za dom ali v svojem gospodarskem obratu, ali jih smejo dati strojarjem proti plačilu v strojenje. — Kože od prasičev, ki se zakoljejo v sili, tudi smejo strojarji prevzeti.« — To torej velja sedaj za celo Avstrijo. Glasom objave c. kr. deželne vlade z dne 30. novembra t. l., št. 35.003., so pa pri nas vsled zahteve poveljništva c. i. kr. 5. armade vse svinjske kože zasežene. Naša družba je že takrat potom c. kr. kmet. ministrstva proti tej zasegi ugovarjala in imenovano ministrstvo je naši družbi sporočilo, da bo njeno zahtevo kar najtopleje zagovarjalo. — Pravilno mora torej c. kr. deželna vlada svojo naredbo z dne 30. novembra 1916 preklicati, ker je v nasprotju z ministrsko naredbo, ki ima veljavo za celo državo in katero prenehati ima pravico podrejena deželna vlada. Po našem mnenju ima sedaj veljavo ministrska naredba in ne več ukaz deželne vlade. Sicer se je pa sedaj naša družba vnovič zavzela, da se dejansko preklic ne več veljavna deželnovladna naredba.

Družbene vesti.

* **Državna modra galica** je že pričela dohajati in je c. kr. kmet. družba kranjska doslej prijavljena in plačana naročila že vsa zvršila. Če bo šlo tako naprej, bodo kranjski vinogradniki imeli vso modro galico že do konci meseca marca t. l. v rokah. Z razpošiljatvijo so pa seveda velike težave, kajti železnica včasih po več dni ne sprejme nobene pošiljatve in tudi tiste, ki jih sprejme, ne pridejo tako hitro v roke naročnikov. Da bodo vinogradniki v takih okoliščinah pravočasno dobili modro galico, je njih dolžnost, potem tistih, ki so prevzeli razdeljevanje galice, naročila nemudno prijaviti in seveda naprej plačati, ker kmetijska družba brez plačila načelno nobenega naročila ne zvrši. Zaenkrat je odmerjeno za vsak hektar vinograda 35 kg modre galice, toda družba se nadeja, da je utegne nekaj preostajati, ker bodo nekateri zaradi visoke cene z galico varčevali in bodo potem lahko preostanek tisti dobili, ki nameravajo bolj temeljito škropiti. O kakem preostanku bo družba šele meseca aprila lahko kaj objavila. Predvsem pa nujno priporočimo, prav zgodaj prvič trte škropiti, ker zgodnje, prvo škropljenje, to je, dokler se peronospora še ne pokaže, edino zanesljivo prepreči nastop bolezni. Ker je galice dovolj, naj se škropi prepričilo, saj bo strošek bogato povrnjen, kajti to leto smemo računati z najmanj tistimi cenami za vino kakor letos, če ne celo z višjimi. Ponepotrebem pa seveda modre galice ni zapravljati in naj se z njo varčuje s pomočjo primesi žveplenokisle gline.

* **Oranje z motornimi plugi.** 5. armadno poveljstvo je kupilo za Kranjsko dva motorna pluga, s katerimi se bo interesentom preoralo za pomladansko setev potrebna zemljišča. Opozarja se, da vojaških konj letos kmetovalci ne dobe na posodo. Kot odškodnina se zahteva za vsak preoran oral 28 K. Priglasiti se je takoj pri žetvenem častniku nadporočniku R. Steinerju v Ljubljani, Miklošičeva cesta 8 (na dvorišču).

(Nadaljevanje Družb. vesti v inseratnem delu.)

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Kostanjevici, ki bo v nedeljo, 11. sušca 1917 ob treh popoldne v »stari šoli« v Kostanjevici.

S P O R E D :

1. Poročilo o poživljenju podružnice.
2. Volitev odbora.
3. Določitev podružničnih zastopnikov za občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.
4. Slučajnosti in predlogi.

Sklicuje C. kr. kmetijska družba kranjska.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice c. kr. kmet. družbe v Krškem, ki bo 11. marca t. l. v hotelu »Gregorič« po deveti sv. maši, v slučaju nesklepčnosti pa ob enajstih istega dne.

S P O R E D :

1. Poročilo o delovanju in gmotnem stanju podružnice.
2. Volitev odbora in načelnika.
3. Nasveti.

Kmetijska podružnica v Krškem.

Flor. Rozman, tajnik.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

«Kmetovalec» izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na 1/2 strani 60 K, na 1/3 strani 30 K, na 1/4 strani 15 K in na 1/12 strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg št. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 4. V Ljubljani, 28 februarja 1917. Letnik XXXIV.

Mala naznanila.

Za vsako vrsto je naprej plačati 30 vinarjev v denarju ali znakah, sicer se naznanila ne objavijo. Vsak ud c. kr. kmetijske družbe more na leto brezplačno prijaviti eno štirivrstno objavo, tičob se gospodarskega prometa.

Upravništvo ne prevzame posredovanja.

Raznih vreč kupi vsako množino veletrgovina Anton Kolenc, Celje. 256

Sadna drevesca naprodaj: jabolka, hruške, češnje, oreh, divji kostanj in vseh vrst pritlikovci, še vsi po stari ceni. Naroči se pisмено ali ustmeno pri Jakob Pintar, sadjereju pri Sv. Tomažu pošta Škofjaloška, Gorenjsko. 257

Sadno drevje večje število, tri in štiri letno, prav lepo, večina dvakrat cepljeno dobrih vrst: **Jabolka**, tafelni, izv. Baumanova reneta, zlata reneta, štajer, mašančar, — in več drugih vrst. **Hruške**, večina mošniče, tudi Zlahtne, hlapovka, napoleonovka in druge; **2000 divjakov**, jabolčnih in hrušvih želi prodati za ceno po dogovoru Andrej Hafner, Dorfarje št. 14, p. Škofjaloška. 26

Barteljnovo klajno apno ima vedno v zalogi po najnižji ceni L. Fürsager v Radovljici. 39

Prodaj dva vola po dve leti stara, Jožef Urh, Kupljenik. 40

Žrebica pingavske pasme, 10 mesecev stara, je naprodaj za ceno po dogovoru pri Antonu Globočnik, Mošnjje p. Radovljica. 41

Lepega bika belanske pasme, 20 mesecev starega, ki je licenciran za plemenske svrhe, ima naprodaj za ceno po dogovoru Ivan Zark, posestnik in župan v Lescah št. 4. 42

Bika nice lepega, 12 mesecev starega in **slamarez-** imam naprodaj za ceno po dogovoru Ivan Žerovc, Bled št. 3., Gorenjsko. 43

Prodaj kravo težko, dobro mlekarico, ki bude v začetku marca teletila. Cena po dogovoru. Gabriel Eržen, Zapuše pri Lescah. 45

Brejo kravo in telico ima naprodaj za ceno po dogovoru Helena Bavdek, Ljubljana, Zaloška cesta 6. 46

Kravo s teletom (telica je tri tedne stara) proda Ivan Kanc, Podsmereka pri Brezovici. Cena po dogovoru. 50

Lepega bika belanske pasme 13 mesecev starega, ki je sposoben za plemenske svrhe ima naprodaj za ceno po dogovoru Simon Justin, posestnik v Lescah št. 18. 51

Lepega bika svetlosive pasme, dve leti starega, krotkega, ima naprodaj ali zamenja za simodolca po dogovoru Karol Podivavnik, posestnik, Sv. Petra cesta 83, Ljubljana. 52

Brejo kobilo in eno **telico** simodolske pasme ima naprodaj Adolf Zobjek, Poljanska cesta 55, Ljubljana, 53

Lepega bika čistokrvne simodolske pasme, star 14 mesecev, visok 130 cm, proda za ceno po dogovoru Mihael Omaben star. v Višnjigori. 54

Krasnega mrjasca 14 mesecev starega ima naprodaj za ceno po dogovoru Anton Oblak, Sv. Gregor, Graben 3, p. Ortnek, Dolenjsko. 55

30 hl rdečega vina ima naprodaj Ivan Umek, v Piršenbregu 10, pošta Globoko pri Brežicah. (Vzorec se ne pošlje.) 56

Lahko odvajalno sredstvo ki želodec krepča in čreva ne draži, so Fellerjeve tek vzbujajoče rabarberjeve kroglice z znamko „Elsa-Pillen“. 6 škatlic poštine prosto 4:40 K. Lekarna E. V. Feller, Stubica Elsatrg št. 287 (Hrvatsko). Nad stotisoč zahvalnih pisem. Tudi za Fellerjeve „Elsa-fluid“, znano bolečine lajšajoče sredstvo. 57

Naprodaj je hiša z gospodarskim poslopijem, delavnico in vrtom v Pretrgu št. 31, pri Radovljici. Kupci naj se oglase pri Andreju Globočnik, p. d. Reš, v Mošnjah, p. Radovljica. 58

25 lip 4 do 6 m. visoke ima naprodaj B. Waland, Hiebee, pošta Lesce, Gorenjsko. 59

Lepe sani z dvema sedežema, jako lepo **telico** plemena, in **plemeno svinjico** 6 mesecev staro, Hoševnega plemena, proda za ceno po dogovoru Anton Pelc, Ribnica. 60

Dobro ohranjene sani so naprodaj za ceno po dogovoru pri Josipu Biščak v Smihelu pri Nadanjemselju na no-tranjskem. 61

Jajca za valenje

od dveh priznanih najboljših plemen sedanosti in najvišje odlikovanih vzgojnih rodov.

Črne rdečerožnate Minorka potomci petelina zmagovalca „Viktor“, ki je bil za 9000 K importiran iz Amerike. (Kokoši so stale po 1200 K). Jako lepe živali, zelo pridne jajčarice. Jajca za valenje po K 1:40 komad.

Jastrebški Plymouth-Rocks

lep v obliki in znakih, ameriški import, najboljša mesnata žival in najpridnejša zimska jajčarica. Jajca za valenje po K 1:40. Jajca belih pekinskih rac po K 1:40. Jamstvo za svežost in 100% oplojenje.

Perutninarski zavod

Frančišek Vodička, Smržice na Moravskem. (16)

Oranje z motornim plugom.

Peto c. kr. armadno poveljstvo (oddelek Q) postavilo je v svrhu pomladanskega obdelovanja za kranjsko deželo **dva motorna pluga** ker konj ne more dostaviti. Od joha je plačati za oranje in brananje po 28 K. Posestniki se morajo zglastiti do 10. marca pri c. kr. nadporočniku Steiner-ju, Ljubljana, Miklošičeva cesta (Hotel Lloyd).

Semenskega jarega žita

ima družba zaenkrat v zalogi samo pičlo množino izvorno vzgojene „svalöfske jare pšenice bisernice“ iz Nemčije po izredno visoki ceni 146 K za 100 kg z vrečami vred. Naročila na to jaro pšenico se izvršujejo, dokler je kaj zaloge. Jarega ječmena je družba še naknadno nekaj dobila, ki ga pa dobe po vrsti, kolikor ga bo, prejšnji že vpisani naročniki, dočim se nova naročila na jari semenski ječmen ne sprejemajo več.

Snujmo vojaške domove!

Naši vrli vojaki so zapustili domači krov in se na cesarjev klic podali na bojno polje. Kakor vojak v tujini vedno z ljubeznijo misli na svoj dom, tako smo tudi mi v mislih združeni z njimi in jim želimo svojo ljubezen tudi z dejanji izkazati. Saj stoje v boju naši bratje in sinovi, naši rojaki.

Na vseh frontah se snujejo vojaški domovi, prijazni prostori, v katerih naj vojaki v prostih urah najdejo počitek, vdobnosti prijateljske družbe in zabave. Tak vojaški dom ima svojo knjižnico, slike, postreže vojakom z igrami, z godbo, s pisalnimi potrebščinami in, če le mogoče, tudi s kantino. Seveda tak vojaški dom ne more vojaku, ki pride iz strelskega jarka nadomestiti domovine, očetovske hiše, domače vasi in ljubljene družine, pa vendar bo vesel in srečen, če stopi v vojaški dom, v katerem vidi na stenah slike svojih domačih krajev, najde knjige in časnike v maternem jeziku, čuje pevati domače narodne pesmi in se more prijateljsko razgovarjati s svojimi rojaki. Saj je za marsikaterega vojaka, ki že leta stoji v vojni črti, redka sreča, da more bivati nekaj ur med suhimi in toplimi stenami, da se more vvesti mirno k mizi, se razgovarjati v maternem jeziku, vzeti iz omare lično knjižico, ali se vvesti k pisalni mizici in s pravim peresom napisati na lepem belem popirju pismo svoji ženi, svojim otrokom ali staršem. Take majhne udobnosti, ki si jih mi doma vsak trenutek lahko privoščimo,

so za marsikterega vojaka nekaj tako redkega, da mu naredimo največje veselje, ako mu jih priskrbimo. Taki vojaški domovi se snujejo na važnih krajih v etapnem prostoru in tudi neposredno za vojno črto.

Snovati so se začeli vojaški domovi po želji in naročilu Njegovega Veličanstva. Na Dunaju se je vršilo dne 26. februarja t. l. sijajno zborovanje v navzočnosti članov Najvišje cesarske hiše, ki je izdalo oklic na prebivalstvo, naj za telesno in duševno okrepilo našim vojakom ustanavlja vojaške domove. Temu plemenitemu namenu se je prebivalstvo naše države z veseljem odzvalo. V Ljubljani se je dne 6. marca 1917 sestal podpisani Slovenski odbor za vojaške domove, ki se obrača do vsega našega prebivalstva, da prispeva k ustanovitvi vojaških domov. Vsakdo, ki ustanovi vojaški dom, bodisi občina, župnija, zasebnik ali šola, ima pravico, da tudi določi vojaški oddelek in da vojaškemu domu ime. Stroški takega doma so 700—1000 K, ker velik del oprave oskrbi vojnopomožni urad na Dunaju. Kranjska dežela se je že izjavila, da ustanovi štiri vojaške domove — naj temu vzgledu slede javne korporacije in zasebniki, da dobe naši vrli vojaki čim več dobro urejenih prijaznih domov. Naj daruje vsak, kolikor more. Namen našega Slovenskega odbora je, da skrbimo za stik naših rojakov z domovino in da povsod, koder se nahajajo slovenski oddelki, preskrbimo, da naši rojaki tudi v tujini dobe kos domovine.

Darovi se naj pošiljajo na kranjsko deželno blagajno z označbo „Za vojaške domove“.

Slovenski odbor na Kranjskem za vojaške domove:

Dr. Anton Bonaventura Jeglič, knez in škof.

Dr. Ivan Šusteršič, deželni glavar,
predsednik.

Dr. Ivan Tavčar, župan stolnega mesta Ljubljane,
podpredsednik.

Dr. Vladislav Pegan, dež. odbornik, tajnik in blagajnik.

Anton Belec, načelnik Kmečke županske zveze.
Ivan Čadež, mestni katehet.

Karol Dermastia, vodja Slov. trgovske šole.

Andrej Kalan, prelat in stolni kanonik.

Ivan Knez, predsednik Trgovske in obrtniške zbornice.

Ivan Kregar, predsednik Obrtno pospeševalnega zavoda.

Dr. Evgen Lampe, deželni odbornik.

Ces. svetnik Gustav Pirc, ravnatelj c. kr. kmet. družbe.

Karol Pollak st., predsednik Kranjske deželne banke.

Ivan Samec, predsednik trgovskega gremija.

Josip Šiška, stolni kanonik.

Ivan Štefe, urednik.

Dr. Karol Triller, dež. odbornik in podžupan ljubljanski.

Matija Zamida, ravnatelj dež. uradov.

V varstvo poljedelcev.

Centralno mesto za varstvo poljedelskih interesov, v katerem so zastopane vse glavne kmetijske korporacije naše države, se je v svoji seji dne 24. februarja t. l. bavilo z važnimi narodno-gospodarskimi vprašanji. Predsedoval je zborovanju zastopnik kranjske kmetijske družbe deželni odbornik dr. E. Lampe, poročala sta glavni referent Simič vitez Hohenblum in baron Störkgh, predsednik Splošne zveze avstrijskih polje-

delskih zadrug. Razna ministrstva so poslala svoje zastopnike.

Vsi zborovalci so bili edini v tem, da morajo kmetijski zastopniki cele države nastopati sklenjeno za obrambo poljedelstva. Nemčija hoče, kakor je sam nemški cesar pri zborovanju kmetijske družbe dejal, braniti svoje poljedelstvo tudi v carinskih vprašanjih, ker vidi v njem glavno podlago za svoj obstoj. Ko se bodo sklepale carinske pogodbe, ki jih hoče Nemčija imeti z nami in z balkanskimi državami, pa moramo paziti, da

C. kr. kmetijska družba je dala naslednja gospodarska navodila posebej ponatisniti iz „Kmetovalca“ in jih oddaja po 10 h vsak komad.

Denar ali znamke je treba ob naročitvi naprej poslati.

1. Zakaj vino črni, kaj je temu vzrok in kako se odpomore.
2. Zakaj vino rjavi in kako se odpomore.
3. Razprodan.
4. Pravilna poraba umetnih gnojil v vinogradu.
5. Razprodan.
6. Rak na sadnem drevju.
7. Gnojenje vinogradov.
8. Razprodan.
9. Razprodan.
10. Izbira ameriških trtnih podlog.
11. Navodilo, kako je spravljati in razpošiljati namizno sadje.
12. Razprodano.
13. Vzroki neplodnosti pri govedih.
14. Kako se pravilno ravna z vinskoposodo.
15. Razprodan.
16. Rastlina in njeno življenje.
17. Žveplo v kletarstvu.
18. Krmiljenje z oljnim tropinami.
19. Voluhar, kako živi ter s čim in kako se zatira.
20. Čiščenje in precejanje vina.
21. Bradavice pri domačih živalih.
22. Najnovejše izkušnje glede zatiranja peronospore.
23. Kisli črvček.
24. Zeleno ali suho cepljenje trt.
25. Resna beseda vinogradnikom ob trgatvi.
26. Razprodan.
27. O bistvu alkoholnega vrenja (kipenja) in o rabi čistih drož pri pridelovanju vina.
28. Razprodan.
29. Vnetje vimena ali volčič na vimenu.
30. Razprodan.
31. Kaj je popek in kako se pravilno ravna s popkom novorojenih živali.
32. Zavrelka.
33. Kako uničujemo miši in podgane.
34. Trtna plesnoba.
35. Kako se napravi stanoviten sadjevec.
36. Nova naredba kranjske c. kr. deželne vlade glede zvrševanja rezarstva.
37. Razprodan.
38. Vinske napake, kako se jih je ogibati in kako se popravijo, kadar so nastale.
39. Mazanje trt z zeleno galico.
40. Zatiranje trtnih, sadnih in vrtnih škodljivcev.
41. Močno krmilo „ribja moka“ kot pospeševalno sredstvo za rast in pitanje prasičev.
42. Kržjavost ali okrnjenost trt.
43. Dolžnost vzdrževanja ograj v obrambo kulturnih zemljišč pred akodo po živini, ki se pase.
44. Napenjanje govedih.
45. Kaj je presnavljanje v živalskem telesu?
46. Kaj so bradavice (gobe) in kako jih odpravimo?
47. Diamait, dober pripomoček pri peki.
48. Kožni izpuščaji pri prasičih.
49. Bolezni na grozdju.
50. Izdelovanje mila za dom.
51. Zdravljenje kužnih bolezni s cepljenjem.
52. Sredstva proti trtni plesnobi.
53. Kteri način zelenega cepjenja trt je najbolj priporočljiv.

Kmetovalci!

V dosegu **bogatih žetev** najboljše kakovosti je neobhodno potrebno gnojenje s **kalijem**, t. j.:

kajnitom ali 40% kalijevo soljo.

Kalijevo solna gnojila šele izkoriščajo dušičnate snovi in fosforovo kislino, ki se nahajajo v vsaki zemlji, kar je ob sedanjem pomanjkanju dušičnatih in fosforovokislih gnojil jako važno.

(4)

Kalijevo solna gnojila so edina umetna gnojila, ki so nam tudi med vojno v zadostni množini na razpolaganje.

Kar možno zgodnje obdelovanje je nujno priporočati.

Na job je vzeti primerno 300 kg kajnita (jeseni ali zgodaj spomladi) ali 100 kg 40% kalijeve soli (za pomladno gnojenje).

Ta kalijevo gnojila dobavljajo vse kmetijske združbe in vsi trgovci z umetnimi gnojili po pogojih kalijevega sindikata.

Pojasnila in brošure o uporabi vseh umetnih gnojil daje zastoj zastopnik kalijevega sindikata

Franz Mulec v Gradcu

(Graz) Felix Dahnplatz 6.

Podružnice hranilnice račun št. 222.406.
Telefon št. 186.

Matanovijska 1882.

Kmetska posojilnica

Ljubljanske okolice registr. zadruga z neomej. zavemo
v LJUBLJANI

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti št. 18.

Obrestuje hranilne vloge po 4 1/4 % (2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike

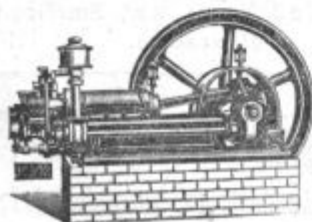
Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čeznočnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge in do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog 23,000.000 kron

Stanje rezervnih zakladov: 1,000.000 kron.

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor. (3)

Velika zaloga vsakovrstnih poljedeljskih strojev iz najslovitejših avstrijskih tovarn.

Zastopstvo za **parne kotle** znanih tvornic „WELSLIA“.

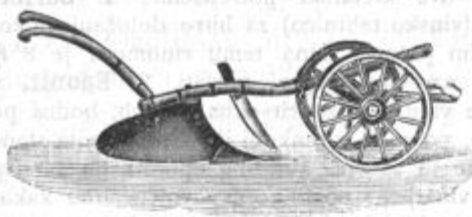
Cepilca

sprejme v delo za čas spomladanskega cepljenja (15)

upravnitvo drevesnic c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Zglasiti se je takoj osebno ali pismeno na Poljanski cesti 59.

Pismene ponudbe, v katerih naj se navede zahtevana dnina, je poslati upravništvu drevesnic c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Navadne pluge

z patentirano plužno glavo, fino izdelane.

Obračalne pluge

ki orjejo na levo ali desno, za hribovite kraje.

Univerzalne jeklene pluge

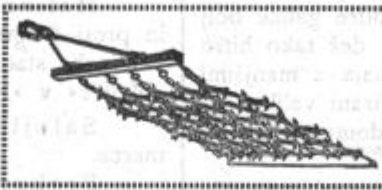
za globočine od 9—40 cm.

Jeklene vinogradske pluge

z enokolatimi plužnami.

Travniške brane

več vrst priporočata

Schneider & Verovšek

— trgovina z železnino in zaloga strojev —

Ljubljana, (5)

Dunajska cesta štey. 16.

Fellerjev blagodišeči, poživljajoči v več nego 100.000 zahvalnih pismih in od mnogih zdravnikov priporočeni rastlinski esenčni fluid z znamko

Elza-fluid

bolečine tolažeče

vteralno sredstvo

najbolje učinkuje pri revmatskih bolečinah. Predvojne cene: 12 steklenic franko 6 K, 24 steklenic franko 10 K 60 v. Lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzatrž štey. 287 (Hrvaško). (71 g)

Zanesljivo odvajalno sredstvo so »Elza-kroglice«. 6 škatljic 4 K 40 h.

Sprejmemo veščaka-cenilca

za klavno in plemensko živino.

Reflektiramo le na absolventa kmetijske šole in izvrstnega strokovnjaka s splošno izobrazbo, dobrega računarja, sploh zmožnega in zanesljivega delavca. Biti mora tudi vojaščine prost. Ponudbe z izpričevali je vložiti na

„Kranjsko deželno mesto za dobavo klavne živine v Ljubljani“

Turjaški trg št. 1. (17)

Plaća primerna in dijete.

Bencinmotorje kot najizvrstnejše delavce pri kmetiji, stoječe ali ležeče (model od 2 $\frac{1}{2}$ konj. sil naprej), dalje **miatlinice**, **gopeljne**, **trierje**, **posomalnike**, **razne tehtnice**, **domače mlino**, **sesalke** za vodo ali gnojnico, **obračalne pluge transmissije** in lesena **jermenska kolesca** (Riemscheibe), **parilne kotle** itd. priporočata po zmerni ceni l. Božič, pošta Grafenstein, Koroško. 62

Par panjev čebel kranjske pasme za plemo in **šmarnično trsje** vkoreninčeno kupi in sprejema ponudbe Mihael Kerle, Planica, p. Fram, Stajersko. 63

! Samo !
za
eno krono

pošilja
c. kr. kmet. družba
:: kranjska ::

ilustrirano knjižico

„Izrejevanje

„ matic“

ki je neobhodno potrebna vsakemu čebelarju. (16)

Kmetovalci! Denarni zavodi!

Gozdarske in gospodarske zadrage!

Berite! Lesotrzci! Berite!

A. Šivic (9)

„Poljudno navodilo za merjenje lesa“.

V omenjeni knjižici je poljudno popisano kako se izračuna telesnina debel posekanega in rastočega drevoja ter celih gozdov, kakor tudi obtesanega in razžaganega lesa. Pridejane so vse za tako računanje potrebne tabele. V knjižici se nahaja tudi popis in potrebne tabele za pravilno določanje oblik in razmerij lesu, ki se ima obtesati ali razžagati. Kmetovalec se pouči kako na podlagi tabel izračuna prirastek v gozdu. Dalje so pridejane tabele za določanje prostornine v ogjarskih kopah in kub. mera drv za kusjavo v prostorninskih metrih kakor tudi popis in potrebne tabele za primerjavo nove dolžinske, ploskovne in kubične mere s staro mero. Cena vezani knjigi proti predplačilu K 230, za ude c. kr. kmet. družbe K 2.—.

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu, Miklošičeva cesta št. 6, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge vsak delavnik dopoldne od 8. do 1. ure in jih obrestuje po (7)

Vloge v »Ljudski posojilnici« so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

4 | 2 | 0

Rezervni zakladi znašajo okroglo kron 800.000.—. Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1915 23 milijonov kron.

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako da dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krome 50 vinarjev na leto.

»Ljudska posojilnica« sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago pošne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadružnikom posojila proti vknjižbi z amortizacijo ali brez nje na osebni kredit proti poroštvo ali zastavi vrednostnih papirjev. — Menjice se eskomptujejo najbolje.